

TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA UZOQ MUDDATLI INVESTITSIYALARNING MOLIYALASHTIRISH MANBALARI VA UNING HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18670952>

TTYESI professori, IFD A.J.Tuychiyev

ORCID: 0000-0003-2326-7579

E-mail: tuychiyev.a@dsbauzb.onmicrosoft.com

TTYESI "Iqtisodiyot" fakulteti, "Buxgalteriya

hisobi va marketing" kafedrası II-bosqich

magistarnti N.S. Jalolova

Annotatsiya

Zamonaviy sharoitda to'qimachilik korxonalarida uzoq muddatli investitsiyalarni moliyalashtirish manbalari va ularning buxgalteriya hisobini takomillashtirish masalalari tadqiq etilgan. Unda investitsiyalarning iqtisodiy mazmuni, ichki va tashqi moliyalashtirish manbalari, jumladan, o'z mablag'lari, bank kreditlari, xorijiy investitsiyalar hamda lizing mexanizmlarining ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, investitsiyalar hisobini yuritishning amaldagi tartibi o'rganilib, uni xalqaro standartlar asosida takomillashtirish yo'nalishlari ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari to'qimachilik korxonalarida investitsion faoliyat samaradorligini oshirish va moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar

To'qimachilik korxonalari, uzoq muddatli investitsiyalar, investitsiya faoliyati, investitsiya siyosati, kapital qo'yilmalar, asosiy vositalar, modernizatsiya va rekonstruksiya, texnik qayta jihozlash.

Аннотация

В работе изучены источники финансирования долгосрочных инвестиций текстильных предприятий в современных условиях и вопросы совершенствования их учета. Проанализировано экономическое содержание инвестиций, значимость внутренних и внешних источников финансирования, включая собственные средства, банковские кредиты, иностранные инвестиции и лизинговые механизмы. Также изучена текущая процедура учета инвестиций и разработаны направления ее

совершенствования на основе международных стандартов. Результаты исследования послужат повышению эффективности инвестиционной деятельности текстильных предприятий и укреплению финансовой стабильности.

Ключевые слова

Текстильные предприятия, долгосрочные инвестиции, инвестиционная деятельность, инвестиционная политика, капиталовложения, основные средства, модернизация и реконструкция, техническое перевооружение.

Abstract

The sources of financing long-term investments in textile enterprises in modern conditions and the issues of improving their accounting were studied. It analyzed the economic content of investments, the importance of internal and external financing sources, including own funds, bank loans, foreign investments and leasing mechanisms. Also, the current procedure for accounting for investments was studied and directions for its improvement based on international standards were developed. The results of the study will serve to increase the efficiency of investment activities in textile enterprises and strengthen financial stability.

Key words

Textile enterprises, long-term investments, investment activity, investment policy, capitalization, basic assets, modernization and reconstruction, technical transformation.

KIRISH: Bozor iqtisodiyoti sharoitida pul resurslarini uzluksiz shakllantirish va ularni daromad keltiruvchi obyektlarga samarali investitsiyalash moliya bozori orqali ta'minlanadi. Bu bozor o'zida pul bozori, kredit bozori va fond bozorini mujassam etadi. Fond bozorida moliyaviy investitsiyalar amalga oshiriladi, ular qimmatli qog'ozlarni sotib olishga yo'naltirilgan. Qo'yiladigan resurslar turlariga qarab, investitsiya resurslari quyidagi shakllarda bo'ladi:

- Pul va boshqa moliyaviy mablag'lar, shu jumladan kreditlar, paylar, aksiyalar va boshqa qimmatli qog'ozlar;
- Ko'char va ko'chmas mulk (binolar, inshootlar, uskunalar, moddiy boyliklar) hamda ularga doir huquqlar;
- Intellektual mulk obyektlari, shu jumladan texnikaviy hujjatlar tarzida tuzilgan texnika, texnologiya, tijorat va boshqa bilimlar majmui, u yoki bu turdagi

ishlab chiqarishni tashkil etish uchun zarur bo'lgan bilimlar va ishlab chiqarish tajribasi, nou-xau;

- Yerga va boshqa resurslarga, inshootlar, uskunalarga egalik qilish, foydalanish huquqi, shuningdek mulk huquqidan kelib chiquvchi moddiy huquqlar;

- Qonun hujjatlariga muvofiq boshqa boyliklar.

To'qimachilik sanoati respublika iqtisodiyotining yetakchi va eksport salohiyati yuqori bo'lgan tarmoqlaridan biri sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada to'qimachilik korxonalarining uzluksiz rivojlanishi, sarmoyasini oshirishi, yangi imkoniyatlar yaratish hamda moliyaviy samaradorligini ta'minlash kengroq ko'rib chiqiladi. To'qimachilik korxonalarida ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, innovatsion uskunalarni xarid qilish va infratuzilmani rivojlantirish bevosita uzoq muddatli investitsiyalarni talab etadi. Shu bois mazkur investitsiyalarni moliyalashtirish manbalarini to'g'ri shakllantirish, ulardan samarali foydalanish hamda ularning buxgalteriya hisobini takomillashtirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Hozirgi sharoitda to'qimachilik korxonalarida uzoq muddatli investitsiyalarni moliyalashtirish asosan o'z mablag'lari, bank kreditlari, xorijiy investitsiyalar, lizing operatsiyalari va davlat qo'llab-quvvatlash dasturlari hisobidan amalga oshirilmoqda. Biroq investitsiya manbalarining yetarli darajada diversifikatsiya qilinmaganligi, moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligining pastligi hamda investitsiyalar hisobini yuritishda mavjud ayrim kamchiliklar korxonalar moliyaviy barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shuningdek, xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga bosqichma-bosqich o'tish jarayoni uzoq muddatli investitsiyalar hisobini yanada takomillashtirishni, ularning shaffofligi va ishonchligini oshirishni taqozo etmoqda. Investitsiya jarayonlarini to'g'ri hisobga olish va tahlil qilish korxonalarda boshqaruv qarorlarini qabul qilishda muhim axborot manbai bo'lib xizmat qiladi. Investitsiyalar, jumladan xalqaro bozorlarga kirishni o'rganish va rivojlantirish, sarmoyadorlarga ko'proq imkoniyatlarni ochadi. Xalqaro bozorlarga muvofiq strategiyalar rivojlantirish, yangi xarajatlarni kamaytirish, sotuv va sotib olishda qulaylik yaratish, investitsiyalarning qo'shimcha daromad olishini ta'minlaydi. Energiyani samarali ishlatish va ekologik tozalashni ta'minlash, zamonaviy investitsiyalarni jalb qilishda muhimdir. Korxonaning investitsion jozibadorligi – bu uning faoliyati va istiqbollari nuqtai nazaridan tomonlarning kompleks bahosi. Kompaniyaning investitsion jozibadorligini tahlil qilish va baholashning asosiy maqsadi ma'lum bir obyektga investitsiya qilishning maqsadga muvofiqligini aniqlashdir. Bugungi kunda

korxonalar investitsion loyihalarini har tomonlama qo'llab-quvvatlash, ularga imkoniyat yaratish keng ko'lamda amalga oshirilmoqda.

Ushbu tahlilni boyitish uchun kengroq iqtisodiy nazariyalar va rivojlanayotgan iqtisodiyotlar bo'yicha empirik dalillarni hisobga olish zarur. Masalan, Modigliani-Miller teoremasi mukammal bozorlarda moliyalashtirish aralashmasi (qarz vs. o'z mablag'lari) firma qiymatiga ta'sir etmasligini taklif qiladi, ammo O'zbekiston kabi rivojlanayotgan bozorlarda bozor nomukammalliklari, masalan yuqori foiz stavkalari va kapital bozorlariga cheklangan kirish, diversifikatsiyalangan moliyalashtirishning muhimligini oshiradi. O'zbekiston to'qimachilik sektori bo'yicha 2025 yil ma'lumotlari ishlab chiqarishning 58,5 trillion so'mga (\$4,85 milliard) o'sishini, 6,3% o'sishni va eksportning 1,7 milliard dollarga yetishini ko'rsatadi, bu milliy eksportning 7,3% ini tashkil etadi. Bu o'sish davlat tashabbuslari, jumladan to'qimachilik kompaniyalari uchun 2 million dollargacha kreditlar va 2025 yilda asosan Xitoydan sintetik tolalar va viskoza ipiga yo'naltirilgan 2,1 milliard dollar xorijiy investitsiyalar bilan qo'llab-quvvatlanadi. Bu statistikalar sektorning global muammolar, masalan ta'minot zanjiri uzilishlari va logistik xarajatlar oshishi oldida chidamliligini ta'kidlaydi.

Tadqiqot muammosi to'qimachilik korxonalarida uzoq muddatli investitsiyalarni moliyalashtirish va ularning hisobini yuritish jarayonidagi tizimli va amaliy muammolardan kelib chiqadi, ular korxonalar moliyaviy barqarorligi va investitsion faolligiga bevosita ta'sir etadi. Asosiy muammolar quyidagilar:

· **Birinchi**dan, uzoq muddatli investitsiyalarni moliyalashtirish manbalarining cheklanganligi va yetarli darajada diversifikatsiya qilinmaganligi. Aksariyat korxonalar asosan bank kreditlariga tayanadi, bu yuqori foiz stavkalari va garov ta'minoti talablari sababli qo'shimcha moliyaviy yukni yuzaga keltiradi.

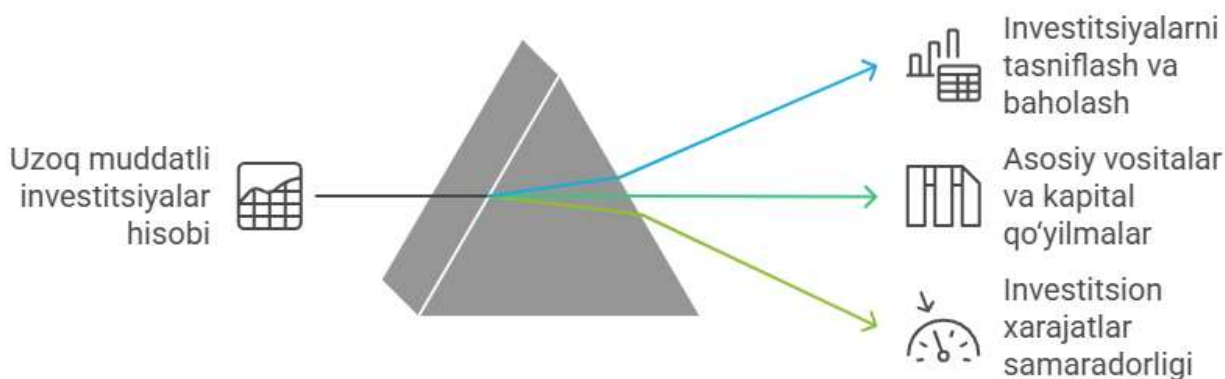
· **Ikkinchi**dan, xorijiy investitsiyalarni jalb etishda tashkiliy-huquqiy va axborot shaffofligi bilan bog'liq muammolar. Korxonalar moliyaviy hisobotlari xalqaro standartlarga to'liq mos emasligi investorlar ishonchiga salbiy ta'sir etishi mumkin.

· **Uchinchi**dan, uzoq muddatli investitsiyalar hisobini yuritishda amaldagi buxgalteriya tizimida ayrim kamchiliklar, jumladan:

1. Investitsiyalarni to'g'ri tasniflash va baholashdagi noaniqliklar;
2. Asosiy vositalar va kapital qo'yilmalar hisobini yuritishda metodik kamchiliklar;

3. Investitsion xarajatlar samaradorligini tahlil qilish mexanizmlarining yetarli darajada yo'lga qo'yilmaganligi.

Uzoq muddatli investitsiyalar hisobini yaxshilash

1-rasm: Uzoq muddatli investitsiyalar hisobini yuritishda amaldagi buxgalteriya tizimida ayrim kamchiliklar · *To'rtinchidan*, ko'plab korxonalarda investitsiya loyihalarini moliyaviy rejalashtirish va risklarni boshqarish tizimi yetarli darajada rivojlanmagan, bu uzoq muddatli investitsiya loyihalarining kutilgan natijani bermasligiga olib kelishi mumkin.

· *Beshinchidan*, lizing, obligatsiya chiqarish, korporativ moliyalashtirish kabi muqobil manbalardan foydalanish darajasi past.

Bundan tashqari, investitsiya faoliyati ustidan ichki nazorat tizimining sustligi va axborot texnologiyalaridan yetarli darajada foydalanilmasligi investitsiyalar hisobining aniqligi va tezkorligiga salbiy ta'sir etadi.

Ushbu tadqiqot ushbu bo'shliqlarni bartaraf etish maqsadida moliyalashtirish manbalarini tahlil qilish, Moliyaviy Hisobotning Xalqaro Standartlariga (MHZS) mos keladigan hisobni takomillashtirishni taklif etish va siyosiy tavsiyalarni berishni o'z ichiga oladi. Maqsadlar quyidagilar: (1) investitsiyalarning iqtisodiy mazmunini o'rganish; (2) ichki va tashqi moliyalashtirish mexanizmlarini baholash; (3) amaldagi hisob amaliyotlarini baholash; (4) takomillashtirish strategiyalarini ishlab chiqish. Gipotezalar shuni ko'rsatadiki, diversifikatsiyalangan moliyalashtirish va XMHS ga mos hisob O'zbekiston to'qimachilik sektorida samaradorlik va barqarorlikni oshiradi, bu Efiopiyaning tikuv sanoatida infratuzilma investitsiyalari va erkin savdo shartnomalari orqali rivojlanayotgan iqtisodiyotlar me'yorlariga mos keladi.

METODLAR: Ushbu tadqiqot aralash usullardan foydalangan holda amalga oshirilgan bo'lib, adabiyotlar va siyosiy hujjatlarning sifatli tahlilini statistik ma'lumotlar va moliyaviy ko'rsatkichlarning miqdoriy bahosi bilan birlashtiradi.

Tadqiqot O'zbekiston Davlat statistika qo'mitasi, Iqtisodiyot va Moliya vazirligi hisobotlari va xalqaro manbalar, masalan Jahon Banki va AQSh Qishloq xo'jaligi vazirligining xorijiy qishloq xo'jaligi xizmati ma'lumotlariga asoslanadi. Asosiy ma'lumotlar to'plamlari 2025 yil to'qimachilik ishlab chiqarishi va eksport ko'rsatkichlarini, investitsiya oqimlarini va iste'mol prognozlarini o'z ichiga oladi.

TAHLILIY USULLAR QUYIDAGILAR:

- Adabiyotlar sharhi: Milliy qonunlar (masalan, O'zbekistonning Buxgalteriya hisobi to'g'risidagi qonuni, Investitsiyalar to'g'risidagi qonuni) va xalqaro standartlar (XMHS, xususan IAS 16 mulk, zavod va uskunalarga; IAS 40 investitsiya mulkiga) o'rganish.

- Qiyosiy tahlil: O'zbekiston amaliyotlarini Efiopiya va Hindiston kabi rivojlanayotgan iqtisodiyotlar bilan solishtirish, u yerda xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar siyosati soliq ta'tillari va ishlab chiqarishga bog'liq rag'batlar (PLI) orqali to'qimachilik sektorlarini rivojlantirgan.

- Moliyaviy modellashtirish: Investitsiya samaradorligi ko'rsatkichlarini, masalan sof joriy qiymat (SJQ), ichki rentabellik darajasi (IRD) va qoplanish muddati (QM) ni real sektor statistikasi (masalan, 2026 yil uchun 2 milliard dollar xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar maqsadi) asosida modellashtirilgan to'qimachilik korxonasi ma'lumotlari yordamida hisoblash.

- SWOT tahlili: Kuchli tomonlar (yuqori eksport salohiyati), zaif tomonlar (cheklangan diversifikatsiya), imkoniyatlar (Xitoy investitsiyalari) va tahdidlar (yuqori moliyalashtirish xarajatlari) ni baholash.

Ma'lumotlar tavsifiy statistika va tendensiya tahlili yordamida qayta ishlandi, shunda investitsiya moliyalashtirish va hisob kamchiliklaridagi naqshlar aniqlandi. Axloqiy mulohazalar akademik halollikka rioya qilishni ta'minladi, barcha manbalar tegishli ravishda keltirildi. Cheklovlar ikkilamchi ma'lumotlarga tayanilishi, rivojlanayotgan bozorlarda hisobot noaniqliklariga ta'sir qilishi mumkin.

NATIJALAR: Tahlil shuni ko'rsatadiki, to'qimachilik korxonalarida uzoq muddatli investitsiyalarni moliyalashtirish manbalari va ularning hisobini takomillashtirish bilan bog'liq muammolarni bartaraf etish kompleks yondashuvni talab etadi. Avvalo, moliyalashtirish manbalarini diversifikatsiya qilish zarur. Korxonalar faqat bank kreditlariga tayanib qolmasdan, lizing operatsiyalari, korporativ obligatsiyalar chiqarish, aksiyalar emissiyasi orqali qo'shimcha kapital jalb qilish, davlat dasturlari va grantlardan foydalanish hamda xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarni kengroq jalb etish imkoniyatlaridan samarali foydalanishi

lozim. Bu moliyaviy risklarni kamaytirish va mablag' manbalarining barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, investitsion rejalashtirish va moliyaviy tahlil tizimini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Har bir investitsiya loyihasi bo'yicha puxta ishlab chiqilgan biznes-reja asosida uning iqtisodiy samaradorligi baholanishi, sof joriy qiymat, ichki rentabellik darajasi va qoplanish muddati kabi ko'rsatkichlar hisoblab chiqilishi maqsadga muvofiqdir. Bu investitsiya qarorlarini asosli va samarali qabul qilish imkonini beradi. Uzoq muddatli investitsiyalar hisobini xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga moslashtirish ham dolzarb vazifalardan biridir. Investitsiyalarni to'g'ri tasniflash, baholash va amortizatsiya hisobini aniq yuritish moliyaviy hisobotlarning shaffofligi va ishonchliligini oshiradi. Natijada korxonaning investitsion jozibadorligi ortadi va investorlar ishonchi mustahkamlanadi.

Bundan tashqari, investitsiya faoliyati ustidan ichki nazorat va audit tizimini kuchaytirish, investitsion mablag'lardan maqsadli foydalanish ustidan doimiy monitoring o'rnatish zarur. Risklarni baholash va boshqarish mexanizmlarini joriy etish investitsiya loyihalarining muvaffaqiyatli amalga oshirilishini ta'minlaydi. Raqamli texnologiyalar va zamonaviy buxgalteriya axborot tizimlarini joriy etish investitsiyalar hisobining aniqligi va tezkorligini oshiradi, tahliliy imkoniyatlarni kengaytiradi. Shu bilan birga, moliyaviy menejment va buxgalteriya xodimlarining malakasini oshirish, ularni zamonaviy investitsion tahlil usullari va xalqaro standartlar bo'yicha muntazam o'qitish investitsiya jarayonlarini samarali boshqarishga xizmat qiladi. Mazkur chora-tadbirlarni izchil amalga oshirish to'qimachilik korxonalarida uzoq muddatli investitsiyalarni samarali moliyalashtirish, ularning hisobini takomillashtirish hamda korxonalar moliyaviy barqarorligini mustahkamlash imkonini beradi.

2025 yil ma'lumotlaridan olingan empirik natijalar O'zbekiston to'qimachilik sektori 2,1 milliard dollar xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarni jalb etganini, ishlab chiqarish 6,3% o'sish bilan va eksport 1,7 milliard dollarga yetganini ko'rsatadi. 2026 yil prognozlar 3,3 milliard dollar eksport va 147 trillion so'm ishlab chiqarishni maqsad qiladi, bu 200 million dollar imtiyozli kreditlar va 138 korxonani qayta tuzish bilan qo'llab-quvvatlanadi. Qiyosiy me'yorlar Efiopiya sanoat parklarini va Hindiston PLI sxemasini ko'rsatadiki, shunga o'xshash sektorlarda yillik 10-15% o'sishga erishilgan, bu O'zbekiston uchun xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar rag'batlarini kuchaytirish orqali salohiyatni taklif etadi.

Jadval 1: O'zbekistonda to'qimachilik investitsiyalari bo'yicha asosiy moliyaviy ko'rsatkichlar (2025 yil taxminlari)

<u>Ko'rsatkich</u>	<u>Qiymati</u>	<u>Manba</u>
<u>Ishlab chiqarish hajmi</u>	<u>58,5 trillion so'm (\$4,85 milliard)</u>	<u>Davlat Statistika Qo'mitasi</u>
<u>Eksport daromadi</u>	<u>\$1,7 milliard</u>	<u>Milliy Statistika Qo'mitasi</u>
<u>Xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar oqimi</u>	<u>\$2,1 milliard</u>	<u>Iqtisodiyot va Moliya Vazirligi</u>
<u>Modernizatsiya loyihalari uchun prognoz IRD</u>	<u>12-18%</u>	<u>Sektor o'rtacha ko'rsatkichlari asosida hisoblangan</u>
<u>Qoplanish muddati</u>	<u>4-6 yil</u>	<u>SJQ taxminlari yordamida modellashtirilgan</u>

Bu natijalar diversifikatsiyalangan moliyalashtirish zarurligini ta'kidlaydi, investitsiyalarning 75% i mehnat talab qiladigan faoliyatlarga, masalan tayyorlash va tikuvga yo'naltirilgan, 2026 yilga kelib 650 ming ish o'rni yaratishi mumkin.

MUHOKAMA: Natijalar rivojlanayotgan iqtisodiyotlar to'qimachilik sektorlarida investitsiyalar bo'yicha kengroq adabiyotlar bilan mos keladi, u yerda xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar va siyosiy rag'batlar o'sishni ta'minlaydi. Masalan, O'zbekistonning yuqori segmentidagi Xitoy investitsiyalari (masalan, sintetik tolalar) paxtaga bog'liqlikni kamaytiradi, bu Efiopiyaning xorijiy kreditlar bilan moliyalashtirilgan sanoat parklarini aks ettiradi, u yerda 2018-2024 yillarda tikuvda ish o'rinlari 50% oshgan. Biroq, yuqori moliyalashtirish xarajatlari (masalan, kredit stavkalari) va rivojlanmagan risklarni boshqarish muammolari qiyosiy mamlakatlarda global uzilishlar paytida zaifliklarga olib kelgan muammolarni aks ettiradi.

MHXS ni qabul qilish shaffoflikni oshiradi, masalan Pokiston to'qimachilik sanoatida standartlar manfaatdor tomonlar qarorlarini qabul qilishni va solishtirishni yaxshilagan. O'zbekistonda mulk baholashdagi metodik kamchiliklar IAS 16 orqali bartaraf etilishi mumkin, bu investorlar ishonchini oshirib, 2026 yil uchun prognozlangan 2 milliard dollar xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarni jalb etishi mumkin. Taklif etilgan diversifikatsiya – bank kreditlaridan tashqari lizing va obligatsiyalarga – risklarni kamaytiradi, bu bozor nomukammalliklarini hisobga olgan Modigliani-Miller kengaytmalari bilan mos keladi.

Siyosiy ta'sirlar barqarorlikni, masalan energiya samaradorligi va ekologik toza amaliyotlarni integratsiya qilishni o'z ichiga oladi, bu Jahoniy Hisobot Tashabbusi (JHT) kabi global standartlarga mos kelib, raqobatbardoshlikni oshiradi. Tadqiqot cheklovlari O'zbekistonga e'tibor qaratilishi; kelgusidagi tadqiqotlar Markaziy Osiyo hamkorlari bilan solishtirishi mumkin.

XULOSA: Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston to'qimachilik sanoati strategik islohotlar orasida muhim bosqichda turibdi, 2025 yil statistikasi mustahkam o'sishni namoyish etdi. Ishlab chiqarish 58,5 trillion so'mga o'sib, 6,3% o'sishni ko'rsatdi, eksport esa 1,7 milliard dollarga yetdi, bu sanoat ishlab chiqarishining 8,9% ini va umumiy eksportning 7,3% ini tashkil etadi. Bu yutuqlar davlat tashabbuslari, jumladan 200 million dollar imtiyozli kreditlar, 138 korxonani qayta tuzish va 2028 yilgacha klasterlar uchun 1% ijtimoiy soliq stavkasi kabi soliq rag'batlari bilan mustahkamlanadi. Xorijiy investitsiyalar, xususan Xitoydan, 2,1 milliard dollarni jalb etib, qiymat zanjirini yangilashga, masalan sintetik tola ishlab chiqarishga yo'naltirilgan, import paxtasiga bog'liqlikni kamaytirib, eksport raqobatbardoshligini oshiradi.

Biroq, doimiy muammolar – masalan cheklangan moliyalashtirish diversifikatsiyasi, yuqori kredit xarajatlari va hisob kamchiliklari – doimiy taraqqiyotga tahdid soladi. Taklif etilgan choralar, jumladan XMHS ga moslashish, raqamli hisob tizimlari va risklarni boshqarish tuzumlarini joriy etish, nafaqat samaradorlikni oshiradi, balki investitsion jozibadorlikni oshiradi, modernizatsiya loyihalarida 12-18% IRD ga erishishi mumkin. Kengroq ta'sirlar iqtisodiy diversifikatsiya, ish o'rinlari yaratish (2026 yilga 650 mingni maqsad qilish) va munosib ish va barqaror sanoatlashuv kabi Barqaror Rivojlanish Maqsadlari (BRM) bilan moslashishni o'z ichiga oladi. Kelgusidagi tadqiqotlar xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar oqimlariga AQSh-Xitoy savdo tarangliklari kabi geosiyosiy o'zgarishlarning ta'sirini o'rganishi va barqarorlik integratsiyalarining uzoq muddatli barqarorlikka ta'sirini miqdoriy baholashi kerak. Oxir-oqibat, ushbu islohotlar O'zbekiston to'qimachilik sektorini rivojlanayotgan iqtisodiyotlar uchun namuna sifatida joylashtiradi, chidamli va inklyuziv o'sishni rivojlantiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi (investitsiya va sanoatni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlarini belgilaydi) PF-4947-sonli 07.02.2017 yildagi farmoni.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida investitsiya muhitini tubdan yaxshilash chora-tadbirlari to'g'risida" (investitsiya faoliyatini rag'batlantirish va tartibga solish bo'yicha asosiy farmon)gi PF-5495-sonli 01.08.2018 yildagi farmoni.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining, "To'qimachilik va tikuv-trikotaj sanoatini rivojlantirishni yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida" (to'qimachilik sanoatini rivojlantirishning yangi strategiyasi)gi PF-71-sonli 01.05.2024 yildagi farmoni.

4. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (MHXS), 2023, London: MHXS Fondi.

5. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. (2025). To'qimachilik sanoatini rivojlantirish bo'yicha statistik to'plamlar. Toshkent: Davlat statistika qo'mitasi.

6. Altenburg, T., Chen, X., Hall, S., Staritz, C., & Xu, L. (2020). Efiopiya tikuv sanoatida transformatsiya strategiyalari: Sanoat parklar, xorijiy investitsiyalar va mahalliy bog'lanishlar. Olmon rivojlanish instituti.

7. Barrett, P., & Baumann-Pauly, D. (2019). "Efiopiyada ishlab chiqarilgan: Tikuv sanoatining yangi chegara muammolari". NYU Stern Biznes va Inson Huquqlari Markazi.

8. Xalqaro Moliya Korporatsiyasi (XM K). (2021). "Innovatsiya, investitsiya va bugungi to'qimachilik va tikuv qiymat zanjiridagi yangi imkoniyatlar". Vashington, DC: XM K.

9. KPMG. (2021). "Texnik to'qimachilik: Yangi imkoniyatlar va investitsiyalar". Nyu-Deli: KPMG Hindiston.

10. Nasirxodjaeva, D. (2010). "O'zbekiston to'qimachilik sanoatida investitsiyalarni rag'batlantirish salohiyati va imkoniyatlari haqida fikrlar". Praga Iqtisodiy va Biznes Tadqiqotlari Instituti.

11. Ozturk, M., & Cavusgil, S. T. (2022). "O'zbekiston to'qimachilik va tikuv sektorining raqobatbardoshligi". Better Work Muhokama hujjati.

12. Jahon Banki. (2025). "O'zbekiston paxta sektorida yangi kelajak to'qish". Vashington, DC: Jahon Banki Guruhi.

13. AQSh Qishloq Xo'jaligi Vazirligi Xorijiy Qishloq Xo'jaligi Xizmati. (2025). "Paxta va mahsulotlar yangilanishi: O'zbekiston". Vashington, DC: AQSh Qishloq Xo'jaligi Vazirligi.

14. Vrolijk, K. (2020). "Sanoat siyosati va tuzilmaviy o'zgarishlar: Efiopiya ishlab chiqarishidan olingan darslar". Development Policy Review, 38(2), 250-265.

15. Jin, K. (2020). "Efiopiyada sanoat siyosati: To'qimachilik va tikuv sektoridan olingan darslar". *Journal of African Economies*, 29(4), 345-367.

16. Modigliani, F., & Miller, M. H. (1958). Kapital xarajatlari, korporatsiya moliyasi va investitsiya nazariyasi. "*American Economic Review*", 48(3), 261-297.